جول داڭعىلدانىپ، شارۋاشىلىق شالقىپ، نىق قادامەن العا تارتتى

(باسى 1 ـ بەتتە)

تەحنيكادا ەڭ ماڭداي الدى جاڭا ماتەريال وندىرۋشىدەن ساۋداگەر شاقىرىپ قارجى ەنگىزۋدە جاڭادان قونىس تاپقان كاسىپورىنعا دەيىن، ونان ارى ەسكىتى اشىق ۇستاۋ ارقىلى گۇلدەنگەن شەكارا وتكەلى قالاسىنا دەيىن...ٴبىر جوعارى جىلدامدىقتى تاس جول تيانشاننىڭ سولتۇستىك بوكتەرىندەگى ومىرشەڭدىك كۇشكە تولى قالا شوعىرىن تۇتاستىرىپ، ساۋداگەرلەر مولىنان شوعىرلانىپ، كاسىپ سالاسى گۇلدەنىپ ـ كوركەيگەن اسەم كارتينانىڭ سۇلباسىن تۇلعالادى.

زات اينالىمى ىركىلىسسىزدەنىپ، جوعارى ٴونىمدى ٴارى قولايلى بولدى

6 ـ اي كەلىسىمەن ەلەكتروندى ساۋدا تۇعىرىنىڭ قاۋىرت ساتۋ مەزگىلىنىڭ جەتىپ كەلۋىمەن، شينجياڭ (سانجى) ازيا ـ ەۋروپا حالىقارالىق زات اينالىمى باقشاسىنىڭ جەدەل جولداما زات اينالىم كاسىپورنى قاتتى قاربالاستىققا ٴتۇستى.

ۋانتۇڭ جەدەل جەتكىزۋدىڭ، جۇڭتۇڭ جەدەل جەتكىزۋدىڭ ولكە دارەجەلى تاراتۋ ورتالىعى وسى زات اينالىمى باقشاسى رايونىندا. كۇن سايىن ارلى ـ بەرلى قايشىلاسقان جۇك اۆتوكولىكتەرى ليانيۋنگاڭ ـ قورعاس جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولى ارقىلى بۇكىل مەملەكەتتىڭ جەر ـ جەرىنەن كەلگەن جولدامالاردى وسى اراعا جيناپ، اۆتوماتتانعان ٴبولۋ جەلىسى ارقىلى ايىرىپ، مەجەلى جەرىنە دالمە ـ ٴدال تاراتىپ جەتكىزەدى؛ سونىمەن بىرگە تيانشان الابىنداعى قىرۋار اۋىل شارۋاشىلىعى قوسىمشا ونىمدەرىن ەلىمىزدەگى وزگە ولكەلەرگە تاسيدى.

”6 ـ ايدان بەرى ٴبىز وتكەرمەلەگەن جولداما سانى جايشىلىقتاعىدان 10% اينالاسىندا ارتتى. وسى جولدامالار شار تاراپقا تۇتاسقان جوعارى جىلدامدىقتى تاس جول تورى ارقىلى تۇتىنۋشىلاردىڭ قولىنا تەز جەتەدى“، ـ دەدى شينجياڭ تيانيۋان جۇڭتۇڭ زات اينالىمى شەكتى سەرىكتەستىگى حاۋىپسىزدىك ٴبولىمىنىڭ ديرەكتورى سۇن ليمين.

سانجى قالاسى ٴۇرىمجى قالاسىنان 30 نەشە كيلومەتر قاشىقتىقتا، تيانشاننىڭ سولتۇستىك بوكتەرىندەگى قالا شوعىرىنىڭ ٴبىرى. قاريتانى اشىپ قاراساڭىز، ليانيۋنگاڭ ـ قورعاس جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولى ٴۇرىمجى، سانجى حۇيزۋ اۆتونوميالى وبلىسى، بۇراتالا موڭعۇل اۆتونوميالى وبلىسى، ىلە قازاق اۆتونوميالى وبلىسى سياقتى تيانشاننىڭ سولتۇستىك بوكتەرىندەگى قالالاردى ٴبىر ـ بىرىمەن بايلانىستىرعان. تارام ـ تارام تاس جول تورى بەينە قان تامىر سياقتى، وسى جەردەگى ومىرشەڭدىك كۇشكە تولى قالا شوعىرلارىن جالعاستىرعان. جۇك اۆتوكولىكتەرى ٴتۇرلى زاتتاردى تولتىرا تيەپ، قالالار اراسىندا دامۋعا قاجەتتى ٴناردى جەتكىزۋدە.

”13 ـ بەسجىلدىق“ مەزگىلىندە وسى قالالار تاماشا ناتيجە تىزىمدەگىن تاپسىردى. ”13 ـ بەسجىلدىق“ مەزگىلىندە ٴۇرىمجى قالاسىنىڭ وڭىرلىك ٴوندىرىس جالپى ٴونىم قۇنى 300 ميلليارد يۋاندىق ٴىرى وتكەلدەن ٴوتىپ، 2015 ـ جىلعى 233 ميلليارد 80 ميلليون يۋاننان 2020 ـ جىلعى 350 ميلليارد يۋانعا ارتىپ، جىلدىق ورتاشا ارتۋى 6.2% بولدى؛ سانجى وبلىسىنىڭ وڭىرلىك ٴوندىرىس جالپى ٴونىم قۇنى 2015 ـ جىلعى 94 ميلليارد 34 ميلليون يۋاننان 2020 ـ جىلعى 138 ميلليارد 725 ميلليون يۋانعا ارتىپ، جىلدىق ورتاشا ارتۋى 6.3% بولدى؛ ىلە وبلىسىنىڭ وڭىرلىك ٴوندىرىس جالپى ٴونىم قۇنى 2015 ـ جىلعى 149 ميلليارد 550 ميلليون يۋاننان 2020 ـ جىلعى 230 ميلليارد 200 ميلليون يۋانعا ارتتى، جىلدىق ورتاشا ارتۋى 6.6% بولدى...

ٴبىر قىدىرۋ ەكونوميكالىق كورسەتكىش تيانشاننىڭ سولتۇستىك بوكتەرىندەگى قالالار شوعىرىنىڭ شينجياڭنىڭ ەكونوميكا، عىلىم ـ تەحنيكا، وقۋ ـ اعارتۋىندا كۇشى مىعىم، كاسىپ سالاسى نەگىزى بەرىك داموۋ ٴوڭىرى ەكەنىن ايعارتتى. جاڭا داموۋ ۇستانىمىنىڭ ۇزدىكسىز تياناقتانۋىنا، تامىر تارتۋىنا ىلەسە، تيانشاننىڭ سولتۇستىك بوكتەرىندەگى قالالار شوعىرىنىڭ جوعارى ساپالى داموۋى، ٴسوز جوق، جاڭا كەرەمەتتەر جاراتادى.

كاسىپ سالاسى شوعىرلانىپ، ونىمدىلىگى كورنەكتىلەنە ٴتۇستى

6 ـ ايدىڭ 12 ـ كۇنى شيحۋ قالاسىندا كايساي بيولوگيا (شيحۋ) سەرىكتەستىگىنىڭ ٴوندىرىس جەلىسى بيولوگيالىق مەتيل اميل ديامين، پولي اميد جانە پولي ەستەر امين وندىرۋدە، وسى جاڭا ماتەريالدار ەلىمىزدىڭ بيولوگيا تەحنيكاسىنىڭ ونەركاسىپ جانە ماتەريال سالاسىنداعى جاڭا ناتيجەسى. پولي اميد ونىمدەرىن توقىماشىلىق، اۆتوموبيل، ەلەكترون، ەلەكتر اسپاپتارى سالاسىندا كەڭ كولەمدە قولدانۋعا بولادى.

”ٴبىز شيحۋ قالاسىنا ىرگە تەبۋدى تاڭداۋىمىز، ٴبىر جاعىنان، قاتىناس تورىنىڭ جان ـ جاقتى تۇتاسقان ابزال شارت ـ جاعدايى، ەندى ٴبىر جاعىنان، شيكى ماتەريالمەن قامداۋدىڭ جەتكىلىكتى بولۋىن كوزدەدىك. شيحۋ كۇيتۇن، مايتاۋمەن ىرگەلەس، ٴبىز وندىرىسكە قاجەت ەتەتىن باسىم كوپ شيكى ماتەريالدار قاجەتىن قاناعاتتاندىرا الادى“، ـ دەدى كايساي بيولوگيا (شيحۋ) سەرىكتەستىگىنىڭ جاۋاپتىسى ۋاڭ حۇڭبو.

كۇيتۇن ـ بەيتۇن تەمىر جولى، ليانيۋنگاڭ ـ قورعاس جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولى، مايتاۋ ـ كۇشار تاس جولى سياقتىلار شيحۋدا توعىسادى. شيحۋدىڭ 10 مينۋتتىق ەكونوميكالىق شەڭبەرى مايتاۋ، كۇيتۇن، شيحۋ قالا شوعىرىن قامتىسا؛ 2 ساعاتتىق ەكونوميكالىق شەڭبەرى تيانشاننىڭ سولتۇستىك بوكتەرىندەگى داموۋى ەڭ تەز بولعان اۋدان، قالالاردى قامتيدى؛ 4 ساعاتتىق ەكونوميكالىق شەڭبەرى ىشىندە قورعاس، باقتى، الاتاۋ ساعاسى، دولاتى، جەمەنەي سياقتى 5 وتكەل بار.

ۋاڭ حۇڭبو مىنالاردى ٴبىلدىردى: سەرىكتەستىكتىڭ تومەنگى بۋىنداعى قاريدارلارىنىڭ كوپ ساندىسى ەل ىشىندەگى ونەركاسىپ نەگىزى ٴبىرشاما كۇشتى ولكەلەرگە تارالعان. بازارلانۋدى جالپىلاستىرۋ تۇرعىسىنان كوز جىبەرگەندە، شيحۋدىڭ قاتىناس تورابى ىڭعايلى، ونىمدەردى تاسىمالداۋ تەنشە قولايلى.

6 ـ ايدىڭ 11 ـ كۇنى ٴۇرىمجى ەكونوميكالىق ـ تەحنيكالىق اشۋ رايونىنداعى (تۋتۇنحى رايونى) جىڭۋي شينجياڭ جاڭا ماتەريالدار كاسىپ سالاسى باقشاسى جوعارى نازىك كابەل سىمى ىشىندە جىلدىق ٴونىمى 100 مىڭ توننا كەلەتىن نازىك مىس جىپشەسىن ٴوندىرۋ جەلىسى ٴتارتىپتى اينالىس جاساپ جاتتى. وسى كاسىپ سالاسى باقشاسىندا، ٴبىر مىس كەسەگى مانەرلەنگەننەن كەيىن، دياماەترى 1.76 ميللييمەتردەن 3.0 ميللييمەترگە دەيىنگى ۇقساماعان مىس جىپشەلەرىنە اينالادى. 70 نەشە كۇننەن كەيىن وسى سەرىكتەستىكتىڭ ۇلاسپالى قۇيۋ، ۇلاسپالى شىڭداۋ ٴوندىرىس جەلىسى وندىرىسكە قويىلۋىمەن، وسى مىس جىپشەلەرى ونان ارى فورماسىن وزگەرتىپ، نانومەتر مىس سىمى بولىپ مانەرلەنىپ، جوعارى دارەجەلى ەلەكتروندى ماتەريالعا اينالادى، ٴتىپتى، عارىش، اۆياتسيا نازىك اسپاپتارىن جاساۋعا پايدالانىلادى.

ليانيۋنگاڭ ـ قورعاس جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولىن بويلاپ باتىسقا قاراي جۇرگەندە، كايساي بيولوگياسى، جىڭۋي جاڭا ماتەريالدارى سياقتى كاسىپورىندار وتە كوپ. جۇيىق جىلداردان بەرى جاڭا ەنەرگيا جابدىقتارى، اۆتوموبيل جاساۋ، زەردەلى تەرمينال، جاڭا ماتەريال سياقتى سالالارداعى كاسىپورىندار ارت ـ ارتىنان ىرگە تەۋىپ، ليانيۋنگاڭ ـ قورعاس جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولىنىڭ بويىنداعى اۋدان، قالالاردىڭ كاسىپ سالاسىن شوعىرلاندىرۋ ٴونىمى تەز كورنەكتىلەندى.

باتىسقا قاراي ەسىك اشۋ قادامى تەزدەدى

ليانيۋنگاڭ ـ قورعاس جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولى شىعىستا ليانيۋنگاڭنان باستالىپ، باتىستا قورعاس قالاسىنا جەتەدى، شىعىس، ورتا، باتىس بولىكتى ەندەي وتكەن قاتىناس ٴتۇيىنى رەتىندە، جۇڭگونىڭ سىرتقا ەسىك اشۋ ٴورىسىن كەڭەيتۋىندەگى، وتە ـ موتە، باتىسقا قاراي ەسىك اشۋىنداعى ماڭىزدى ارنا سانالادى.

6 ـ ايدىڭ 16 ـ كۇنى قورعاس قالاسىنداعى ٴالىم ٴبىر سىرتقى ساۋدا مانەرلەۋ سەرىكتەستىگى وندىرگەن بۇرشاق بالدىرشاسى، بۇرشاق جىپشەسى، شەكىلدەۋىك سياقتى ونىمدەر اۆتوكولىككە تيەلىپ الدىندا تۇردى، بۇل زاتتار قورعاس وتكەلىنە جەتكىزىلىپ، جۇڭگو ـ ەۋروپا كەزەكشى پويەزىمەن ورتا ازيا بازارىنا تاسىمالدانادى.

2012 ـ جىلى باس ٴبولىمى قۇلجا قالاسىنا ورنالاسقان وسى سەرىكتەستىك قورعاستا قارجى قوسىپ مانەرلەۋ ٴوندىرىس جەلىسىن سالۋعا بەكىدى. ”ٴبىز قورعاستا مانەرلەپ ەكسپورتتا شىعارساق، تاسىمال اقىسىنىڭ جارتىسىنان كوبىن ۇنەمدەپ قالامىز“، ـ دەدى وسى كاسىپورىن ٴوندىرىس زاۋودىنىڭ باستىعى لياڭ فىڭ.

وزدەرىنىڭ مانەرلەۋ زاۋودىنان سىرت، وسى كاسىپورىن ەل ىشىندەگى قىرۋار قوسىمشا ازىق ـ تۇلىكتەردى ۋاكالاتان ەكسپورتتا شىعارادى. وسى ەلدىڭ جەر ـ جەرىنەن كەلگەن زاتتاردىڭ كوپ ٴبولىمى ليانيۋنگاڭ ـ قورعاس جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولىمەن قورعاسقا تاسىمالدانىپ اكەلىنگەن.

”قورعاس پەن الماتىنىڭ اراسى 400 كيلومەترگە دە جەتپەيدى. وسى جىلدارى ٴبىز ليانيۋنگاڭ ـ قورعاس جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولىنا سۇيەنىپ قورعاسقا تاسىمالداپ اكەلەمىز، ونان ٴارى قورعاس ارقىلى الماتىعا جەتكىزەمىز، يكەمدى قاتىناس بىزگە كوپتەگەن يگىلىك الا كەلدى“، ـ دەدى لياڭ فىڭ.

بۇراتالا قالاسىندا تۇراتىن ٴالىم ٴبىر جارتىلاي وتكىزگىش ينتەگرالدى تىزبەك جانە ەلەكتروندى تۇتىنۋ ٴوندىرىس كاسىپورنى دا داموۋدىڭ جىلدام جولىنا ٴتۇستى. ”ٴبىر رەتكى كورمە ـ ساتۋ جارمەڭكەسىندە ٴبىز ورتا ازيالىق قاريدارلاردىڭ تاپسىرىسىن قابىلدادىق. ۇعىسۋ ارقىلى ٴبىز ورتا ازيا مەملەكەتتەرىنىڭ ەلەكتروندى تۇتىنۋ تۇرىندەگى ونىمدەرگە قاجەتىنىڭ ەرەكشە زور ەكەنىن بايقادىق، سونىمەن 800 ميلليون يۋان قارجى قوسىپ بۇراتالادان زاۋود سالدىق، 2020 ـ جىلى ٴوندىرىس ٴونىم قۇنى 400 ميلليون يۋاننان استامعا جەتتى. قازىرگى تاپسىرىس مولشەرىنەن قاراعاندا، بيىلعى ٴوندىرىس ٴونىم قۇنىنىڭ ٴبىر ميلليارد يۋان بولاتىنىنا مەجەلەنۋدە“، ـ دەدى وسى كاسىپورىننىڭ وندىرىسكە جاۋاپتىسى لو گۋيۋ.

باييمىن دەسەڭ الدىمەن جول سال. 2020 ـ جىلدىڭ سوڭىنا دەيىن شينجياڭ جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولىنىڭ جالپى ۇزىندىعى 5500 كيلومەتردەن استى، جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولدىڭ نەگىزگى تۇلعاسى قالىپتاسىپ ۇلگىردى. جىبەك جولى ەكونوميكالىق بەلدەۋى وزەكتى رايونى قۇرىلىسىن جەبەۋ بارىسىندا، شينجياڭنىڭ جەر ـ جەرى شار تاراپپەن تۇتاسقان قاتىناس جول تورابىنا سۇيەنىپ، زات اينالىمى ىركىلىسسىزدىگىن جەبەپ، ەكونوميكانىڭ جوعارى ساپالى داموۋىنا بەرىك نەگىز قالاۋدا.

ماقتا وتباسى تۇرمىسىمىزدى بارعان سايىن شالقىتا ٴتۇستى

☐ حوتان اۋدانى جاڭا اۋات اۋىلىنداعى ەگىنشى عۇنچام مۇيبۇللا

كۇيەۋىم ەكەۋىمىز قازىر اقسۋدا ماقتا اتىزىن باسقارۋ جۇمىسىمەن شۇعىلدانىپ جاتىرمىز. جۋىقتا حابارداردان ٴىشىنارا شەتەل كاسىپورىندارىنىڭ ٴبىزدىڭ شينجياڭنىڭ ماقتاسىن شەكتەگەندىگىن، شينجياڭدا ايتىلمىش ”زورلىقپەن ەڭبەككە سالۋ“ ٴومىر ٴسۇرىپ وتىر دەپ جالا جاپقاندىعىن كوردىم، مەن بۇعان توتەنشە كەكتەندىم.

2016 ـ جىلى كۇيەۋىممەن بىرگە اقسۋعا ماقتا تەرۋگە باردىم، جۇمىستى مۇقيات، جاۋاپكەرشىلىكپەن ىستەيتىندىگىمىزدى كورىپ، ماقتاشى بىزگە ماقتا اتىزىن باپتاتتى. ماقتا اتىزىن باپتاۋدىڭ كىرىسى ورنىقتى، جۇمىسى ٴبىرشاما جەڭىل بولعاندىقتان، ماقتاشىمەن ەڭبەك توقتامىن جاساستىق. بۇل ارادا ماقتاشى تاماقپەن، جاتىن ورنىمەن قامدايدى، جۇمىسقا شىققاندا، جۇمىستان قايتقاندا قاتىناس كولىگىن دە ازىرلەيدى، ٴبىر جىلدا 60 مىڭ يۋان ەڭبەكاقى الا الامىز. سوڭعى جىلدارى ٴبىز ماقتا ەگۋ، باپتاۋ تەحنيكاسىن يگەرىپ الدىق، ەڭبەكاقى ماملەسى جىلدان ـ جىلعا جوعارىلادى. قازىر بانكەدە امانات اقشامىز بار، ٴۇيدى قايتادان اشەكەيلەدىك، اۆتوكولىك تە ساتىپ الدىق، تۇرمىسىمىز بارعان سايىن شالقي تۇسۋدە.

ٴبىزدىڭ ەڭبەك ارقىلى بايۋىمىزعا ەشكىمنىڭ زورلىعى كەتپەيدى، امەريكاداعى، باتىستاعى جۇڭگوعا قارسى كۇشتەردىڭ ٴبىزدىڭ شينجياڭعا كۇيە جاعۋىنا، ٴبىزدىڭ باقىتتى تۇرمىسىمىزدى بۇلدىرۋىنە، استە، جول بەرمەيمىز.

لوپنۇر اۋدانى حاۋتيان اۋىل شارۋاشىلىعى عىلىم ـ تەحنيكا اشۋ شەكتى سەرىكتەستىگى:

ايتىلمىش ”زورلىقپەن ەڭبەككە سالۋ“ بارىپ تۇرعان ساندىراق

جۋىقتا H&M، نايكى سياقتى شەتەل كاسىپورىندارى شينجياڭدا ايتىلمىش ”زورلىقپەن ەڭبەككە سالۋ“ ماسەلەسى ٴومىر سۇرۋدە دەگەندى جەلەۋ ەتىپ، شينجياڭ ماقتاسىن شەكتەدى، بۇعان ٴبىزدىڭ سەرىكتەستىگىمىز باتىل قارسى تۇرادى.

ٴبىزدىڭ سەرىكتەستىگىمىز، نەگىزىنەن، ماقتا سۋلياۋ جارعاعىن وندىرەدى، ونىمدەرىمىز تۇتاس شينجياڭنىڭ جەر ـ جەرىندەگى ماقتا ەگىمشىلىگى وتباسىلارىن قامدايدى. اۋىل شارۋاشىلىعىن ماشينالاندىرۋدىڭ جالپىلاسۋىنا ساي، ماقتاشىلاردىڭ ٴبارى مۇمكىندىگىنشە زەردەلى اۋىل شارۋاشىلىعىن دامىتۋدى ويلاپ، وسى ارقىلى وزىندىك قۇندى تومەندەتۋگە قۇلشىنۋدا. شىنتۋايتىندا، شينجياڭنىڭ ماقتا ەگىمشىلىگىنىڭ ماشينالاسۋ ورەسىنىڭ قانشالىقتى جوعارى ەكەندىگى امەريكاداعى، باتىستاعى جۇڭگوعا قارسى كۇشتەرگە بارىنشا ايان، ولار ويدان قيستىرعان ايتىلمىش ”زورلىقپەن ەڭبەككە سالۋ“ دەگەنى بارىپ تۇرعان ساندىراق.

ٴبىزدىڭ سەرىكتەستىگىمىزدىڭ ٴوندىرىس مەزگىلى ٴار جىلى 11 ـ ايدان كەلەسى جىلى 3 ـ ايعا دەيىن بولىپ، ەگىس جۇمىسىنىڭ سايابىر كەزىنە تۋرا كەلەدى، سوندىقتان دا سەرىكتەستىكتىڭ باسىم كوپ قىزمەتشىسى شارۋالار، ولاردىڭ ٴبارى سەرىكتەستىكپەن ەڭبەك توقتامىنا قول قويىسقان. قىزمەتكەر ماحمۇت ٴادىلدىڭ ٴۇيى ماكىت اۋدانىندا، وتباسىندا جان سانى كوپ، جەرى از، ٴار جىلى قىستا سەرىكتەستىككە كەلىپ جۇمىس ىستەيدى، ايلىق ەڭبەكاقىسى 5000 يۋاننان استام، كوكتەم كەلىسىمەن، ماقتا اتىزىن باعىپ ـ باسقارادى، ٴبىر جىلدا 70 مىڭ يۋان اينالاسىندا اقشا تابادى. زاۋودتىڭ ىشەر اس، جاتار ورىن شارت ـ جاعدايى، جۇمىس ورتاسى شارت ـ جاعدايى جاقسى، ەڭبەكاقىسى دا جوعارى بولعاندىقتان، ماحمۇت وتباسىنداعى ٴىشىنارا تۋىستارىن ەرتە كەلىپ بىرگە جۇمىس ىستەيدى. ٴبىزدىڭ بۇل ارادا ول سياقتى قۇلشىنا جۇمىس ىستەيتىن قىزمەتكەرلەر وتە كوپ، ولار وزدەرىنىڭ قوس قولدارىنا سۇيەنىپ، قاجىرلىلىقپەن ەڭبەك ەتىپ، وتباسىنداعىلاردىڭ جاقسى تۇرمىس كەشىرۋىنە مۇمكىندىك جاساۋدا.

امەريكاداعى، باتىستاعى جۇڭگوعا قارسى كۇشتەر ٴبىزدىڭ شينجياڭنىڭ كىرشىكسىز ماقتاسىنا كۇيە جاعىپ، شينجياڭداعى ٴار ۇلت بۇقاراسىنىڭ باقىتتى تۇرمىسىن بۇلدىرمەكشى بولدى، ٴبىز بۇعان، استە، جول بەرمەيمىز.

(باسى 1 ـ بەتتە)

وزەن ـ دارياننىڭ جالاما قۇزدى جارىپ، قىساڭنان جوڭكىلىپ شىعۋىنىڭ سەبەبى مىڭ شاقىرىمدىق جويقىن اعىنمەن كەلگەن، سان سالادان قۇيىلعان وراسان ۇلى كۇش تويتاعاندىعىندا. رەفورما جاساۋ، ەسىك اشۋ جۇڭگو حالقىنىڭ بايۋ، قۋدىرەتتەنۋ ساپارىنا شەشۋشى قادام تاستاۋىنا، جۇڭحۋا ۇلتىنىڭ ”ٴداۋىردى قۋىپ جەتۋدەن“ ”داۋىرگە جەتەكشىلىك ەتۋگە“ دەيىنگى ۇلى شارىقتاۋىن جۇزەگە اسىرۋىنا مۇمكىندىك جاسادى. قورعاس شەكارا وتكەلى ەلىمىزدىڭ سىرتقا ەسىك اشۋىنداعى ماڭىزدى ارناسى، بۇل جەردە ٴار ٴتۇرلى كاسىپ سالالارى جەدەل شوعىرلانۋدا، ول ”ارنا ەكونوميكاسىنان“ ”شەكارا وتكەلى ەكونوميكاسىنا“، ”كاسىپ سالاسى ەكونوميكاسىنا“ بۇرىلىس جاساۋدى جۇزەگە اسىرۋعا قۇلشىنۋدا، سونداي ـ اق شينجياڭنىڭ رەفورما جاساۋدا، ەسىك اشۋدا قول جەتكىزگەن وراسان زور جەتىستىكتەرىنە كۋا بولۋدا. جول بويى ٴبىز جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسىنىڭ پارمەندى باسشىلىعىندا، شينجياڭنىڭ بۇرقانعان رەفورما تولقىنىندا ەرلىكپەن العا باسىپ بارا جاتقاندىعىن، تيانشان الابىندا جالىندى ومىرشەڭدىك جارىقتا شىققاندىعىن كوردىك.

داموۋ ـــ شينجياڭنىڭ باياندى تىنىشتىعىنىڭ ماڭىزدى نەگىزى. رەفورما زامانىمىزداعى جۇڭگونىڭ تاعدىرىن شەشەتىن شەشۋشى شارا، سونداي ـ اق وتانىمىزدىڭ شينجياڭنىڭ تۇماعا ـ تۇيىقتىقتان اشىقتىققا، كەدەيلىكتەن بايۋعا، مەشەۋلىكتەن العا باسۋعا قادام تاستاۋىنىڭ باقىت قۇپيا سيقىرى سانالادى. پارتيانىڭ 18 ـ قۇرىلتايىنان بەرى رايونىمىز شينجياڭ قىزمەتى باس ىنساناسىن مىقتاپ ارقاۋ ەتىپ، مىزعىماس تاباندىلىقپەن رەفورمانى جاپپاي تەرەڭدەتىپ، تاۋ كەزدەسسە جول اشىپ، سۋ جولىقسا كوپىر سالىپ، باتىلدىقپەن رەفورما سەرپىنىن ۇزدىكسىز ارتتىرىپ، قامداۋ جاعىنداعى قۇرىلىمدىق رەفورمانىڭ كۇن سايىن تەرەڭدەۋىن، ”تومەنگە بەرۋ، باسقارۋ، قىزمەت وتەۋ“ رەفورماسىنىڭ جەدەل اتقارىلۋىن، اۋىل شارۋاشىلىعى، اۋىل ـ قىستاق رەفورماسىنىڭ تىڭعىلىقتى ىلگەرىلەتىلۋىن، سىرتقا ەسىك اشۋ دەڭگەيىنىڭ ۇزدىكسىز جوعارىلاۋىن العا جىلجىتتى... ٴبىرسىپىرا رەفورما شارالارىنىڭ تياناقتانۋىنا، تامىر تارتۋىنا مەڭزەس، رايونىمىزدىڭ ٴداستۇرلى جاساۋ كاسىبى تيىن جەدەل وزگەرتىپ، زەردەلى جاساۋدىڭ ”جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولىنا“ شىقتى، اناعۇرلىم كوپ جوعارى، جاڭا تەحنيكالىق كاسىپورىندار شينجياڭدا ىرگە تەبۋدى، داموۋدى تاڭداپ، اۋىل ـ قىستاقتاعى 1 ـ، 2 ـ، 3 ـ كاسىپتەر تەرەڭدەي توعىستى؛ سونىمەن بىرگە ەسىك اشۋدى كەڭەيتىپ ۇزدىكسىز تەرەڭدەتىپ، ناقتىلانىپ، جىبەك جولى ەكونوميكالىق بەلدەۋى وزەكتى رايونى قۇرىلىسىنىڭ قادامى تەزدەپ، قاشقار، قورعاس ەكونوميكالىق اشۋ رايونى قۇرىلىسىنىڭ كولەمى العاشقى قادامدا قالىپتاسىپ، ”شەكارا وتكەلى ەكونوميكا بەلدەۋى“ جوسپارى قۇرىلىسى جاپپاي باستالدى... تيانشان الابىندا رەفورما مەن داموۋ اكەلگەن پايدا تۇس ـ تۇستان گۇل اشىپ، ٴار ۇلت بۇقاراسى تىنىش ٴومىر، شات ـ شادىمان تىرشىلىك كەشىرىپ، رەفورمانىڭ، داموۋدىڭ تابىستارىنان بىرگە يگىلىكتەنىپ، تابىس سەزىمى، باقىت سەزىمى، حاۋىپسىزدىك سەزىمى ايتاقالسن جوعارىلادى، بۇل شينجياڭدا ۇلتتاردىڭ ىنتىماقتى، قوعامنىڭ ورنىقتى بولۋىنىڭ، مادەنيەتتىڭ گۇلدەنۋىنىڭ، جۇرت قالاۋىنىڭ پارتيادا بولۋىنىڭ ماڭىزدى نەگىزى سانالادى.

رەفورما جاساۋ، ەسىك اشۋ جوعارى ساپالى داموۋعا جول اشتى. ”14 ـ بەسجىلدىق“ مەزگىلىندە ەلىمىز جاڭا داموۋ كەزەڭىنە ٴوتىپ، ەل ىشىندەگى ۇلكەن اينالىمدى نەگىزگى تۇلعا ەتەتىن، ەل ٴىشى مەن حالىقارا سىندى قوس اينالىم ٴبىرىن ـ ٴبىرى جەبەيتىن جاڭا داموۋ ارناسىن جەدەل قالىپتاستىرادى، رەفورما تاعى ٴبىر جاڭا وتكەلگە كەلدى. پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ ىقىلاستى قامقورلىعى مەن پارمەندى باسشىلىعىندا، شينجياڭ جاڭا داموۋ ارناسىنا توعىساتىن باسىمدىقتا جانە سەنىمگە يە بولىپ وتىر. رەفورما جاساۋعا، ەسىك اشۋعا تاباندى بولىپ، ”قوس اينالىم“ جاڭا داموۋ ارناسىنا توعىسۋدا، رەفورمانى تەرەڭدەتۋدەن قوزعاۋشى كۇش، اناعۇرلىم جوعارى دەڭگەيدەگى ەسىك اشۋدان ومىرشەڭدىك كۇش الۋ كەرەك. ٴبىر جاعىنان، ىشكى سۇرانىستى كەڭەيتۋ ستراتەگياسىن اتقارۋدى قامداۋ جاعىنداعى قۇرىلىمدىق رەفورمانى تەرەڭدەتۋمەن ورگانيكالى بىرلەستىرىپ، جاڭالىق اشۋ جەتەگىمەن، جوعارى ساپالى قامداۋمەن جاڭا سۇرانىسقا جەتەكشىلىك ەتىپ جانە ونى قالىپتاستىرىپ، تۇتىنۋدى جاپپاي جەبەپ، قارجى قوسۋ كەڭىستىگىن كەڭەيتىپ، ەل ىشىندەگى ۇلكەن اينالىمدى ىركىلىسسىزدەندىرۋ؛ ەندى ٴبىر جاعىنان، جىبەك جولى ەكونوميكالىق بەلدەۋى وزەكتى رايونى قۇرىلىسىن ىلگەرىلەتۋدى جەتەك ەتىپ، شينجياڭنىڭ ٴوزىنىڭ وڭىرلىك ەسىك اشۋ ستراتەگياسىن مەملەكەتتىڭ باتىسقا ەسىك اشۋ جالپىلىق ورنالاستىرۋىن قامتىپ، سىرتقا ەسىك اشۋ دانەكەرلەرىن بايىتىپ، سىرتقا ەسىك اشۋدىڭ دەڭگەيىن كوتەرىپ، اشىق تيپتەگى ەكونوميكالىق تۇزىلىستە جاڭالىق اشىپ، ىشكى قۇرلىقتاعى ەسىك اشۋ مەن شەكارا بويىنداعى ەسىك اشۋدىڭ بيىك بەلەسىن قالىپتاستىرىپ، شينجياڭنىڭ ”14 ـ بەسجىلدىقتاعى“ ەكونوميكاسىنىڭ، قوعامىنىڭ جوعارى ساپالى داموۋىنا قوزعاۋشى كۇش ۇستەۋ، ومىرشەڭدىك قوسۋ، كەڭ ٴورىس اشۋ، وتانىمىزدىڭ شينجياڭىن اناعۇرلىم تاماشا ەتىپ قۇرىپ شىعۋعا قۇلشىنۋ كەرەك.

رەفورمانىڭ قوزعاۋشى كۇشى ٴاربىر ادامنان كەلەدى، رەفورمانىڭ تابىسى ٴاربىر ادامعا ٴتان بولادى. جاڭا داۋىردەگى جۇڭگوشا سوتسياليستىك شينجياڭ قۇرۋدا، ٴبىز جاڭا ۇلى ساپارعا جول تارتىپ كەلەمىز، مىندەتتەر رەفورما جاساۋدىڭ، ەسىك اشۋدىڭ تياناقتاندىرۋىن قاجەت ەتەدى، قاتەرلى بوگەتتەر رەفورما جاساۋدىڭ، ەسىك اشۋدىڭ باسىپ ٴوتۋىن قاجەت ەتەدى، داموۋدىڭ بولاشاعى رەفورما جاساۋدىڭ، ەسىك اشۋدىڭ جۇزەگە اسىرىلۋىن قاجەت ەتەدى. ٴاربىر ادام ٴۇشىن ايتقاندا، ٴبىز العا ۇمتىلۋدى مۇرات ەتكەن ”ارمانعا قۇلاش سەرمەۋشى“، باتىل دا قايسار ”سەنۋشى“، جاۋاپكەرشىلىك ارقالاپ، ىسكەرلىك كورسەتە بىلەتىن ”تۇرەنشى وگىز“، ۋاقىتپەن جارىساتىن ”ىسكەر“ بولۋعا قۇلشىنىپ، جاڭا ساپاردا ەرلىكپەن العا باسىپ، رەفورمانىڭ، داموۋدىڭ تىڭ، اناعۇرلىم ۇلكەن كەرەمەتىن جاساۋىمىز كەرەك.

☐ پومپەونىڭ شينجياڭعا ساياتىن جۇڭگوعا قارسى سوزدەرىنە باتىل قارسى تۇرامىز

ۇلتتاردىڭ تەرەڭ ەتەنە سۇيىسپەنشىلىگىن داتتاۋعا جول بەرمەيمىز

☐ كورلا قالالىق حالىق سوتى مەكەمەسىنىڭ باستىعى احمەت جۇما

مەن بۇگۇر اۋدانىنداعى ٴبىر قاراپايىم ۇيعۇر جۇمىسشى وتباسىندا دۇنيەگە كەلدىم، كىشكەنتاي كەزىمدە تۇرمىس شارت ـ جاعدايىمىز تىم شىركىن ـ اي بولماسا دا حانزۋ، ۇيعۇر ۇلتى، الدە باسقا دا ۇلتتان بولعان كىشكەنتاي سەرىكتەرىم بولسىن، بارلىعىمىز بىرگە ۇيرەنىپ، بىرگە ويناپ، ەسەيىپ ـ ەرجەتكەنىمىز ەسىمدە، كورشىلەر ارا قارىم ـ قاتىناس تا قويۋ بولاتىن. ٴبىز ٴبىر تاماشا داۋىردە تۇرمىس كەشىرىپ جاتىرمىز، وقۋ وقىساق مىندەتتى وقۋ ـ اعارتۋ ساياساتى بار، تۇرمىستا قيىنشىلىققا جولىقساق، مەملەكەت قوسىمشا قاراجات بەرەدى. قازىر شينجياڭنىڭ قوعامى ورنىقتى، ەكونوميكاسى گۇلدەنگەن، ٴار ۇلت ىنتىماقتاسا العا باسقان، ٴار سالا، ٴار كاسىپپەن شۇعىلدانىپ وتىرعانداردىڭ اراسىندا ٴار ۇلت بۇقاراسىنىڭ ادامدارى بار، كوپشىلىك ارالاسىپ، ىشتەسىپ، توعىسىپ، كورىكتى شينجياڭدى بىرگە قۇرۋدا.

2002 ـ جىلى ايەلىم سالماقتى ناۋقاسقا شالدىعىپ بۇگۇر اۋداندىق شيپاحانادا ەمدەلەدى، ومىرىنە حاۋىپ ٴتونىپ 2000CC قان قاجەت بولعانىمەن، ٴبىراق سول ۋاقىتتا شيپاحانادا زاپاس قان بولماي قالادى، اكە ـ شەشەم جانە بالام تىقىرشىپ، جانارلارى جاسقا شىلانىپ، اعا ـ باۋىر، اپەكە ـ قارىنداستارىم قاتتى قوبالجىدى. شاراسىز قالعان مىنە وسىنداي ساتتە ايەلىمنىڭ كوڭىلىن سۇراي كەلگەن اۋىلداستارىم جانە دوستارىم بەلسەندىلىكپەن قان بەردى، ەڭ سوڭىندا 2 حانزۋ باۋىرلاس جانە ٴبىر ۇيعۇر باۋىرلاستىڭ ىستىق قانى ايەلىمە قۇيىلدى. سول شاقتا، مەن جانە مەنىڭ وتباسىمداعىلار كوپشىلىكتىڭ قالتقىسىز كومەگىنەن ەرەكشە اسەرلەندىك.

پومپەو، جىڭ گو ـ ىن شينجياڭنىڭ ادامدىق ۇقىق جاعدايىن قاساقانا داتتاپ، اق پەن قارانى شاتاستىردى، بۇل شينجياڭعا كۇيە جاققاندىق. مەن شينجياڭداعى ٴار ۇلت حالقىنىڭ تاماشا تۇرمىسىنىڭ وسى ٴبىر وسەك ـ اياڭداردىڭ ىقپالىنا ۇشىراماتىنىنا، شينجياڭنىڭ ەرتەڭىنىڭ، ٴسوزسىز، ٴتىپتى دە جارقىن بولاتىنىنا كامىل سەنەمىن! پومپەو، جىڭ گو ـ ىن سياقتىلاردىڭ ساندىراعى، تۇبىندە، تاريحتىڭ قوقىسعىنا سىپىرىلىپ تاستالادى!